

INDOKOLÁS

I.

Képviselő beadványában előadta, hogy Panaszost rendőri intézkedés keretében igazoltatták, ruházatát átvizsgálták, megbilincselték, majd előállították.

A panaszos egy hajléktalan emberek megsegítésével foglalkozó szervezet aktivistája. Négy ember jogszerűtlenül emelt lakóhelyének elbontását, ingóságai egy részének szemétként való eltakarítását igyekezett megakadályozni azzal, hogy az erdőtakarítást végző személyek, valamint a közterület-felügyelők figyelmét a tevékenységük jogellenességére felhívta.

A képviselő álláspontja szerint a panaszos jogsértő cselekményt nem követett el, ezért az intézkedések és a kényszerítő eszköz alkalmazása szükségtelen, indokolatlan, továbbá – különösen a megbilincselése és előállítása – aránytalan is volt. A bilincselést nem előzte meg igazoltatás, holott a jelentésben ez szerepel. Az igazoltatás elmaradását a beadványhoz mellékelt felvételek is igazolják. Mivel a rendőri jelentések nem a valóságnak megfelelően rögzítik a történeteket, ezért arra is megalapozott következtetést lehet vonni, hogy nem az arányosság és fokozatosság követelményének megfelelően került sor a kényszerítő eszköz alkalmazására. A képviselő szerint a panaszos magatartása nem indokolta az igazoltatás elmaradását.

A képviselő álláspontja szerint az előállítás indokolatlan volt azért is, mert a panaszos egy olyan rendőri intézkedéssel összefüggésben lépett fel, mely az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának állásfoglalása értelmében (AJB 4326/2011.) önkényes, kellő jogszabályi alapot nélkülöz, így az ott élő emberek alapvető jogaival összefüggésben alkotmányos visszásságot okozó eljárás biztosítása volt, így a képviselő véleménye szerint nyilvánvalóan jogszerűtlennek tekintendő.

A képviselő az alábbi linken elérhető felvételeket is csatolta, mint bizonyítékokat:

1.

A beadványban foglaltak szerint a panaszos sérelmezi:

- az igazoltatása elmaradását,
- előállítását,
- ruházatának átvizsgálását,
- vele szemben bilincs használatát.

II.

A Panasztestület a panaszos megbilincselése miatt alapjog súlyos sérelmét állapította meg, míg a panasz többi pontjában az alapjog sérelmét nem tartotta megállapíthatónak. Erre tekintettel hatásköröm és illetékességem az Rtv. 92. § (1) bekezdésén, valamint az Rtv. 93/A. § (6) és (7) bekezdésén alapul.

III.

A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi írószág ítéletében foglaltak alapján – a Kúria ítéletében foglaltakra is tekintettel – a fenti panaszügyben kizárólag a bilincselés tekintetében új eljárást kellett lefolytatni. Az új eljárás során további bizonyíték beszerzésére nem volt

szükség a tényállás tisztázása érdekében. A panaszos további bizonyítékot, indítványt sem terjesztett elő.

A vizsgálat során az alábbi bizonyítékok alapján állapítottam meg a döntésem alapjául szolgáló tényállást.

- a panasz és az abban hivatkozott videó felvételek (3 lap);
- az előállítás időtartamáról szóló igazolás (1 lap);
- jelentés előállítás végrehajtásáról, illetve kényszerítő eszköz alkalmazásáról (2 lap);
- a Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály Körzeti Megbízotti Alosztály vezetőjének jelentése (4 lap);
- a Közterület-felügyelet fejlécével ellátott feljegyzés (1 lap);
- a Ferencvárosi Szociális Foglalkoztató és Ellátó kiemelten közhasznú Nonprofit Kft. ügyvezető igazgatójának levelei (1-1 lap);
- rendőri jelentés (2 lap);
- rendőri jelentés (2 lap);
- jegyzőkönyv (3 oldal);
- határozat (3 lap).

1. Bilincs alkalmazása:

A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a helyszínen tartózkodó közterület-felügyelők felszólították az erdőben jogellenesen emelt építményekben életvitelszerűen tartózkodó személyeket, hogy ingóságaikat pakolják össze, egyúttal tájékoztatták őket, hogy a szállón a kutyáikkal együtt fogadják őket, ahová igényük szerint az ingóságaikat is átszállítják. Ezt követően az egyesület munkatársai megkezdték a munkálatokat, ennek keretében az erdőben életvitelszerűen tartózkodó személyek által felhalmozott tárgyakat összerakták azok elszállítása érdekében. E tevékenységet megakadályozandó, a helyszínre érkező panaszos kiabálva a helyszínen tartózkodó munkások, közterület-felügyelők és rendőrök felé azt közölte, hogy a tevékenység jogellenes, bűncselekményt követnek el, ha elbontják az ott élők „lakásait”. A panaszossal a jelenlevő rendőrök közölték, hogy a közterület-felügyelet tevékenységét biztosítják a terület lezárásával. Tájékoztatták arról is, hogy a lezárt területre nem léphet be, amennyiben pedig a rendőri intézkedéssel szemben engedetlenséget tanúsít, úgy elő fogják állítani.

A képviselő által rendelkezésre bocsátott videofelvétel 0. perc 38. másodpercétől láthatóan a panaszos hirtelen mozdulattal – láthatóan zaklatott állapotban – a rendőrök felé lépett, a rendőröknek ütközve, lökdösődve, rajtuk keresztül haladva kívánt a munkálatokat végzők közelébe menni. Ebben a szándékában a rendőrök karjának megfogásával megakadályozták, majd a panaszost egy társa teljesen átölelve megnyugtatta. A rendőrök ismételen kilátásba helyezték előállítását, amennyiben engedetlen magatartását folytatja. Miután a panaszos megnyugodott elindult a kordonszalag mellett és a terület egy távolabbi részén a kordonszalag alatt átbújva belépett a lezárt területre. A panaszos cselekményét észlelő r. főtörzsőrmester kétszer felszólította a panaszos a távozásra, aki e felszólításoknak nem tett eleget, kijelentette, hogy nem távozik és a terület tisztítását végző önkormányzati dolgozók felé kiabálta a megjegyzéseit.

Ekkor a panaszos kezeit az intézkedő rendőr hátrabilincselte és közölte vele, hogy az intézkedéssel szembeni engedetlenség miatt előállítja.

A Panasztestület a bilincs alkalmazását e szituációban alapjogot súlyosan sértő intézkedésnek minősítette, mely álláspontjával az alábbi indokok alapján nem értek egyet.

Az Rtv. 48. §-hoz fűzött indokolás szerint a bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennélfogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyamánként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbevétel) alkalmazható.

Az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

E törvényi rendelkezések nem csak a rendőr által alkalmazható „kényszer” maximumát, de minimumát is előírják, mégpedig oly módon, hogy a rendőr olyan fokú kényszert kell, hogy alkalmazzon, amely megfelelő biztonságot fog nyújtani az intézkedés jövőbeni része során is. Ez az előírás az intézkedő rendőrtől azt követeli meg, hogy a panaszos jövőbeni magatartására vonatkozóan vonjon le megbízható következtetéseket. E következtetést a rendőr a helyszínen a jövőre vonatkozóan nem végezheti el „patikamérlegen”. Számtalan példa mutatta már, hogy a rendőr olykor „alábecsüli” a szükséges intézkedés mértékét. Ezek következménye „jobb esetben mindössze” szökés, rosszabb esetben önkárosítás, súlyos sérülés, lőfegyverhasználat lett. A rendőrtől a törvényalkotó elvárja, hogy az intézkedése során ilyen esetek ne következhessek be.

Fontos hangsúlyozni azt a tényt is, hogy az alkalmazott kényszerítő eszköz „pozitív hatását”, azaz a megelőzött további jogsértő cselekményt – megtörténtük hiányában – igazolni, bizonyítani nem lehet sem az intézkedés korai szakaszában, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően a helyszínen, sem azt követően hatósági, vagy bírósági eljárásban.

A jogalkotó ezért a mérlegelésnek „tágabb kört enged” amikor azt írja elő, hogy a rendőri intézkedés csak „nyilvánvalóan aránytalan” hátrányt nem okozhat az intézkedés alá vont személynek.

A két vizsgálandó kényszerítő eszköz (testi kényszer, bilincs) között jogalkotói jogértelmezés nem tett különbséget súlyuknál fogva sem az Rtv-ben, sem az intézkedés idején hatályban volt más jogszabályban.

Jogalkotói iránymutatás hiányában a hatóság jogalkalmazói tevékenysége során ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a testi kényszer és a bilincs között fennáll-e „nyilvánvaló” és szignifikáns különbség a tekintetben, hogy mekkora hátrányt okoz.

A testi kényszer alkalmazása olyan fizikai erő kifejtéssel jár, mely ereje, irányultsága (elvezető fogások, karfeszítés, földre fektetés) révén képes lehet megtörni az elszenvedőjének akaratát, azaz az akaratlagos ellenszegülő mozgását mindaddig, amíg a rendőr saját fizikai

erőkifejtését megfelelő intenzitással és irányultsággal fenntartja. A bilincs fizikai jellemzőinél fogva – a testi kényszerhez hasonlóan, szakszerűen felhelyezve – arra alkalmas, hogy a megbilincselte személy nem kívánt mozgását lehetetlenné tegye. Amíg a testi kényszerrel akár az intézkedés alá vont személy teljes testét kontrollálni lehet, addig a kezek megbilincselése csak a kezek szabad mozgását gátolja meg, sok esetben továbbra is szükséges az illető kísérése, megfogása.

A testi kényszer alkalmazásával szembeni ellenszegülés esetén maga a testi kényszer hámsérülést, vagy ennél súlyosabb sérülést (ízületi, vagy csontsérülést) is okozhat. A bilincs szabályszerűen felhelyezve további ellenszegülés (a kezek szétfeszítése) esetén szorosabbá válva jellemzően hámsérülést okoz.

Az akarathajlító hatás, a személyes szabadság korlátozásának mértéke tekintetében tehát megállapítható, hogy a bilincselés alkalmazása koránt sem jelent fizikailag nagyobb mértékű korlátozást. A testi kényszer a rendőr fizikai képességeit és figyelmét jellemzően nagymértékben, akár teljes mértékben leköti. A bilincs alkalmazásával a rendőr a helyszíni intézkedése során fizikai erejét és figyelmét egyaránt nagyobb mértékben oszthatja meg, hiszen a nem kívánt mozgást nem a rendőr, hanem részben a bilincs akadályozza. Ez utóbbi úgy az intézkedés biztonsága, mint a tágabb környezet, végső soron a közrend szempontjából is kedvezőbb intézkedési helyzetet jelent.

Szóba jöhet a kényszerítő eszközök alkalmazásának negatív társadalmi megítélése, és ebben a körben kérdéses lehet, hogy a megbilincselés nagyobb mértékben korlátozza-e az emberi méltóságot, becsületet, mint a folyamatos karfeszítéssel, vagy más módon kivitelezett megfogással történő elvezetés. Jogszabály iránymutatást nem ad a hatóságnak ilyen értékelés elvégzéséhez, így ez nem tartozik a hatáskörömbé.

A Szolgálati Szabályzat hivatkozott rendelkezése értelmében a bilincs különösen akkor alkalmazható, ha a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés testi kényszerrel nem törhető meg. A testi kényszer akarathajlító jellegére tekintettel fogalmilag feltétlenül az ellenszegülő magatartás megszűnését eredményezi, ez ugyanakkor nem jelenti az ellenszegülés megtörését is, azaz az ellenszegülési szándéktól való elállást, ezért a testi kényszer megszüntetésekor az intézkedés alá vont személy további aktív ellenszegülést tanúsíthat. Erre tekintettel a bilincs alkalmazása a testi kényszert kiváltva, kiegészítve a további ellenszegülő magatartás megakadályozására hivatott. A testi kényszerrel lefogott személy esetében azt, hogy csupán ellenszegülő magatartása kényszerű megszűnéséről, avagy az ellenszegülés megtöréséről (szándéktól való elállásról) van-e szó, alapvetően tudati, érzelmi kérdésként, egzakt módon eldönteni, tehát az érintett jövőbeni szándékára vonatkozóan biztos következtetést levonni sem a helyszínen, sem a későbbiek során nem lehet.

Ezért – a már fent is kifejtettek szerint – az Rtv. rendelkezése értelmében a rendőr mérlegelésén múlik, hogy a testi kényszer felváltása, kiegészítése céljából alkalmazza-e a bilincselést. A jelen esetben a tényállásban említett indulatos, aktív ellenszegülő magatartásra tekintettel okszerűen döntött a rendőr úgy, hogy a testi kényszert a bilincseléssel kiváltva továbbra is fenntartja a panaszos szabad mozgásának korlátozását mindaddig, amíg a helyszíntől eltávolítva, a rendőrkapitányság területére kísérik, kizárva, minimálisra csökkentve a további jogsértő cselekmény elkövetésének a lehetőségét.

Megállapítottam, hogy a bilincselés és a testi kényszer között nyilvánvaló különbség a korlátozás azaz „hátrány okozás” mértékében nem állapítható meg, sőt a bilincselés a testi kényszerrel szemben csak a karok mozgását akadályozza legfeljebb azonos sérülés veszélye mellett. Ezért a rendőr az Rtv. 15. §-ában foglalt nyilvánvaló hátrányokozás tilalmát nem szegte meg, hiszen úgy a jogszabályi környezetből, mint a tényszerű összehasonlításából nem következik nyilvánvaló különbség a két kényszerítő eszköz között, azaz intézkedése az Rtv. 48. § d) pontja alapján a bilincselés tekintetében is arányos volt.

Mindezek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint döntöttem.

Határozatom az alábbi jogszabályokon alapul:

- Magyarország Alaptörvénye II. cikke, IV. cikke, XXIV. cikke;
- a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 326. § (7) bekezdése, 330. § (2) bekezdése;
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 29. § (2) bekezdése, 35. § (1) bekezdése, 100.§ (1) bekezdés a) pontja valamint a (2) bekezdése, a 109. § (1) bekezdése;
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 15. § (1) és (2) bekezdése, 48. §-a, 92. § (1) bekezdése, a 93/A. § (6), (7) és (9) bekezdései.

Budapest, 2015. június 10.

**Papp Károly r. altábornagy
rendőrségi főtanácsos
országos rendőrfőkapitány**